

RAČUNOVODSTVENI KONCEPT OČUVANJA DUGOROČNE VRIJEDNOSTI PODUZEĆA

Josip Čičak¹

UDK / UDC: 657.3

JEL klasifikacija / JEL classification: M41

DOI: <https://doi.org/10.22598/pi-be/2018.12.1.131>

Pregledni rad / Review

Primljeno / Received: 5. veljače 2017. / February 5, 2017

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 11. lipnja 2018. / June 11, 2018

Sažetak

Računovodstvo pruža mogućnosti evidentiranja poslovanja poduzeća na različite načine. Primjenom različitih alternativnih računovodstvenih politika postižu se različiti učinci na iskazani poslovni rezultat i na vrijednost poduzeća u cjelini. Teorijski, primjena različitih računovodstvenih politika u kratkom roku ima učinak na iskazani poslovni rezultat i na vrijednost poduzeća, dok je u dugom roku učinak primjene različitih standardnih računovodstvenih politika u sustavu stalnih cijena neutralan. Ipak, teorija ne uzima u obzir stohastičnost poslovnog okruženja i moguće promjene u zakonskoj regulativi. Teorijski modeli su ceteris paribus modeli kojima je najčešće nemoguće točno predvidjeti gospodarska kretanja i poziciju poduzeća na dugi rok. Stoga utjecajne skupine, koje određuju poslovnu politiku poduzeća, kombiniranjem dostupnih alternativnih računovodstvenih politika, utječu na kratkoročni rezultat poduzeća i na vrijednost poduzeća u cjelini.

Ovim se radom opisuju mogući koncepti financijskog izvještavanja koji su u najvećoj mogućoj mjeri usklađeni s pojedinačnim ciljevima dionika poduzeća, a koji će biti usklađeni s maksimalnom dugoročnom održivosti poduzeća. Opisanim će se konceptima u najvećoj mjeri uvažiti dugoročni interesi utjecajnih skupina. Analiza dugoročnih interesa svih dionika daje za njih prihvatljiv računovodstveni koncept, kojemu su osnove opisane ovim radom.

Ključne riječi: dionici, financijsko izvještavanje, dugoročna vrijednost poduzeća, računovodstveni konzervativizam.

¹ Josip Čičak, mag. oec., asistent, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, E-mail:josip.cicak@efri.hr

1. UVOD

Posljednjih godina značajni naponi ulažu se u standardiziranje izvještaja kojima bi se obuhvatili interesi svih utjecajnih skupina. Global Reporting Initiative (GRI)² od 1997. godine, kada je osnovana, čini velike napore u standardiziranju izvještaja kojima bi bili iskazani svi interesi dionika. Također, s istim ciljem osnovan je Corporate Reporting Dialogue (CRD)³, koji okuplja vodeće svjetske regulatore u području poslovnog izvještavanja.⁴

Ovim se radom, uvažavajući ciljeve svjetskih priznatih organizacija, elaborira koncept izvještavanja koji je usklađen s informacijskim interesima većine dionika. Fokus ovog rada je na računovodstvenim politikama koje poduzeće primjenjuje poštujući načela izvještavanja usklađena s interesima skupina dionika.

Pri formiranju računovodstvenog modela, koji je usmjeren dugoročnoj vrijednosti poduzeća, ne mogu se istodobno zadovoljiti kratkoročni interesi svih dionika. Stoga je Jensenova (2000) prosvjetljena stakeholderska teorija odgovarajući teorijski okvir pri formiranju takvog modela. Naime, Jensen (2000) tvrdi da se postizanjem maksimalnih kratkoročnih interesa pojedinih dionika žrtvuje dugoročna viša vrijednost poduzeća. Radi maksimalne dugoročne vrijednosti poduzeća, potrebno je formulirati dugoročne ciljeve. Alat kojim se, prema Jensenu (2000), postižu dugoročni ciljevi poduzeća jesu poslovne politike izbor kojih određuje buduće novčane priljeve, tržišni udio, odanost zaposlenika i rizik poslovanja.

Računovodstvene politike su kvantifikacija poslovnih politika kojima se može utjecati na iskazani poslovni rezultat i na iskazanu vrijednost imovine, a istodobno se njima utječe i na dugoročne ciljeve poduzeća. Stoga je potrebno osobitu pažnju posvetiti izboru računovodstvenih politika za dugoročnu vrijednost poduzeća. Dugoročni cilj svih utjecajnih skupina jest veća vrijednost poduzeća koja se odražava kvalitetom novčanih tijekova, tržišnim udjelom i niskim rizikom poslovanja. Izbor računovodstvenih politika treba biti u cilju dugoročne vrijednosti poduzeća. Primjerice, ako je knjigovodstvena vrijednost informatičke opreme procijenjena prema trošku nabave, a njezina se tekuća tržišna vrijednost do isteka vijeka trajanja prepolovila, radi dugoročne vrijednosti poduzeća nerazumno je izabrati računovodstvenu politiku vrednovanja prema troškovima nabave. Iako se izborom agresivnih računovodstvenih politika može kratkoročno utjecati na iskazani poslovni rezultat i na iskazanu vrijednost imovine, u dugom roku poduzeće postaje izloženije rizicima. Zbog toga je, radi dugoročne vrijednosti poduzeća, potrebno odabrati računovodstvene politike kojima se rizici poslovanja svode na minimum. Takav rezultat daje primjena koncepta konzervativnog računovodstva koji se opisuje u ovom radu.

² <https://www.globalreporting.org>

³ <http://corporatereportingdialogue.com>

⁴ CDP, Climate Disclosure Standards Board (CDSB), Financial Accounting Standards Board (FASB), Global Reporting Initiative (GRI), International Accounting Standards Board (IASB), International Integrated Reporting Council (IIRC), International Organization for Standardization (ISO), Sustainability Accounting Standards Board (SASB).

2. DIONICI – KORISNICI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Percipiranje dionika i njihovo definiranje posebno je elaborirano unutar stakeholderske teorije. Najširu i najpoznatiju definiciju dionika daje Freeman (1984) koji dionikom definira svaku grupu ili pojedinca koji mogu utjecati na organizaciju ili se na njih utječe ostvarivanjem ciljeva organizacije. Poslije se išlo na sužavanje definicije, naglašivanjem rizika koji snose pojedinci ili grupe djelovanjem korporacije i važnosti pojedinaca za egzistenciju poduzeća (Kolaković, Kovačević i Sisek (2001).

Različite su podjele stakeholdera, a u najširem smislu gledano dijele se na primarne i sekundarne. Primarni stakeholderi presudni su za postojanje i aktivnosti poduzeća. To su vlasnici, zaposlenici, dobavljači, menadžeri i klijenti. Ovdje bi mogli spadati i vlada te lokalna zajednica jer stvaraju infrastrukturu za djelovanje poduzeća. Sekundarni stakeholderi su oni čiji su interesi neizravni i udaljeni te nisu presudni za preživljavanje poduzeća. To su: konkurenti, javnost, mediji i društvo kao cjelina (Sisek i Strahonja (2012). Vitezić (2008) dijeli dionike na interne i eksterne. Pod interne svrstava vlasnike, zaposlenike, poslovne partnere, konkurenciju i ostale tržišno orijentirane subjekte, a pod eksterne dionike podrazumijeva lokalnu zajednicu, vladu, nevladine institucije, sindikate, medije i ostale netržišno orijentirane subjekte.

Kako cilj ovog rada nije elaborirati stakeholdersku teoriju, nego stakeholderska teorija služi da bi se prepoznale utjecajne skupine, a potom identificirale informacijske potrebe tih skupina koje se pokušavaju zadovoljiti i uskladiti računovodstvenim konceptom, dovoljno je istaknuti utjecajne skupine. Ovim radom se propituju interesi vlasnika, zaposlenika, dobavljača, menadžera, klijenata, vlade i lokalne zajednice kao primarnih dionika u širem smislu, te prikazuju računovodstveni koncepti čija primjena u konačnici daje pozitivan efekt i na sekundarne dionike koje čine konkurenti, javnost, mediji i društvo u cjelini. Ti dionici su ujedno i korisnici financijskih izvještaja koji utječu ili se na njih utječe kroz financijske izvještaje.

Korisnici financijskih izvještaja i njihovi interesi, prema Kaplan Finacial Knowledge Bank⁵, jesu sljedeći:

- **Ulagачi** i potencijalni ulagači čiji je interes potencijalna zarada i sigurnost njihova uloga. Buduće zarade mogu se procjenjivati prema prošlim rezultatima prikazanim u izvještaju o dobiti. Sigurnost ulaganja procijenit će se prema financijskoj snazi i solventnosti poduzeća prikazanoj u izvještaju o financijskom položaju. Ovi ulagači mogu biti veliki i društveno značajni poput mirovinskih fondova.
- **Zaposlenici** i sindikati koji žele znati može li poslodavac osigurati zaposlenje, isplatu plaća i njihov rast. Ta skupina korisnika zainteresirana je i za primanja menadžmenta. Također, korisne su im i informacije o profitabilnosti pojedinih divizija ili dijelova poduzeća, osobito ako se ti poslovni segmenti planiraju ugasiti.

⁵ <http://kfkknowledgebank.kaplan.co.uk/KFKB/Wiki%20Pages/The%20Users%20of%20Financial%20Statements.aspx>

- **Zajmodavci** moraju znati hoće li njihovo potraživanje biti plaćeno. Informacija o solventnosti poduzeća iščitava se iz izvještaja o financijskom položaju. Dugoročni zajmovi osiguravaju se hipotekarno. Vrijednost imovine koja osigurava takav zajam prikazana je u izvještaju o financijskom položaju.
- **Vlada** mora imati uvid u stanje ekonomije da bi mogla planirati proračun i gospodarsku politiku. Porezna Uprava na temelju financijskih izvještaja određuje iznos poreza koje je poduzeće obvezno platiti.
- **Dobavljači** moraju znati hoće li biti plaćeni. Novi dobavljači mogu zatražiti informacije o bonitetu prije nego pristanu dostaviti dobra ili odraditi usluge.
- **Kupce** zanima hoće li ih poduzeće moći opskrbljivati dobrima ili uslugama i u budućnosti, pogotovo ako su ovisni o specijalnim proizvodima ili uslugama dobavljača.
- **Javnost** želi pozitivan učinak poduzeća na gospodarstvo, okoliš i lokalnu zajednicu. Tvrtke mogu utjecati na lokalnu zajednicu zapošljavanjem lokalnog stanovništva i lokalnih dobavljača. Također, danas gotovo sve tvrtke prakticiraju društveno odgovorno poslovanje, te postoji korelacija između rezultata poslovanja i prakticiranja društveno odgovornog poslovanja, a što dokazuje Vitezić (2011) u svome radu.

Menadžment i konkurencija, također, koriste financijske izvještaje za donošenje tekućih poslovnih odluka. Uz njih, menadžment će koristiti i metode internog izvještavanja za donošenje konkretnih poslovnih odluka, koje su samo interno dostupne kako bi se sakrile važne informacije od konkurencije, ali takav pristup izvještavanju nije u skladu sa stakeholderskom teorijom.

IASB⁶ u Konceptualnom Okviru (2016) ističe da je cilj financijskog izvještavanja dati financijske informacije koje su korisne potencijalnim ulagačima, zajmodavcima i ostalim kreditorima za donošenje odluka o alokaciji sredstava u izvještajno poduzeće. Fokus na one koji riskiraju vlastita sredstva, mogao bi se protumačiti i kao odmak od stakeholderske teorije. IASB je, nakon svjetske krize 2008., usmjerio aktivnosti smanjenju rizika poslovanja konzervativnijim zahtjevima u novim standardima, a što Barker i McGeachin (2015) i dokazuju. Konzervativno računovodstvo štiti interese svih dionika, što se u nastavku rada opisuje.

3. KONZERVATIVNO RAČUNOVODSTVO I DIONICE

Računovodstveni je konzervatizam, prema Solomonsu (1986), kvalitativno obilježje financijskih izvješća koje nije izriječno navedeno u računovodstvenim standardima, ali bi kvalitetni financijski izvještaji trebali biti konzervativni. Računovodstveni konzervatizam podrazumijeva izbor računovodstvenih politika kojima je tendencija podcjenjivanje imovine i prihoda te precjenjivanja obveza i rashoda poduzeća. Najjed-

⁶ International Accounting Standards Board

nostavnije objašnjenje računovodstvenog konzervativizma ili maksima računovodstvenog konzervativizma jest: „Ne očekuj nikakav prihod, ali predvidi sve rashode“ (Watts, 2003).

Konzervativno računovodstvo rezultat je primjene konzervativnih računovodstvenih politika koje Svjetska banka u svome vodiču kroz Međunarodne računovodstvene standarde, autora Van Greuninga, Scotta i Terblanchea (2011), percipira prema pristupu vrednovanju zaliha, amortizaciji, troškovima garancija, određivanju menadžerske kompenzacije, kapitalizaciji troškova, vrednovanju prihoda i ostalim indikatorima prikazanim u Tablici 1.

Tablica 1: Konzervativne i agresivne računovodstvene politike

Stavka financijskog izvještaja	Agresivni pristup	Konzervativni pristup
Prihodi	Agresivno priznavanje	Priznaju se po naplati ili po odbitku troškova
Zalihe	FIFO metoda	LIFO metoda
Amortizacija	Pravocrtna s višim ostatkom vrijednosti	Ubrzana ili padajućeg salda s nižim ostatkom vrijednosti
Garancije ili otpisi dugova	Viša procjena	Niža procjena
Amortizacijsko razdoblje	Duže ili rastuće	Kraće ili opadajuće
Diskrecijski troškovi	Odgodeni	Predviđeni
Neizvjesni troškovi	Samo u bilješkama	Dospjeli
Menadžerske kompenzacije	Računovodstvena dobit kao baza	Ekonomska dobit kao baza
Usklađenja prijašnjih razdoblja	Česta	Rijetka
Promjene revizora	Česte	Rijetke
Troškovi	Kapitalizacija	Rashodi

Izvor: Izrada autora prema Van Greuningu, Scottu i Terblancheu (2011, p. 27)

Konzervativne računovodstvene politike, kao računovodstvene politike u skladu sa stakeholderskom teorijom, indirektno prikazuju Ding, Richard i Stolowy (2007) u svome radu o vrednovanju *goodwilla* u Velikoj Britaniji, SAD-u, Njemačkoj i Francuskoj. Autori na osnovi istraživanja prikazuju kakav će biti tretman *goodwilla* ovisno o utjecaju stakeholdera ili shareholdera. Što je veći utjecaj stakeholdera, *goodwill* će prije biti amortiziran i prikazan kao rashod, što potvrđuje da stakeholderi preferiraju konzervativno računovodstvo kao zaštitu od rizika. Hope, Thomas i Vyas (2016) dokazuju da kvaliteta priznavanja stavki, prema nastanku događaja, ima blagotvorne ekonomske posljedice te da veći utjecaj dionika uzrokuje veću kvalitetu priznavanja događaja. Istraživanje tih autora dokazuje da utjecaj dionika određuje kvalitetu financijskih izvještaja i način priznavanja stavki u financijskim izvještajima.

Faber i suradnici (2012) dokazuju da i dionici koji ne financiraju poduzeće, u konkretnom slučaju sindikati, utječu na računovodstveni model i da sindikati najčešće preferiraju konzervativno računovodstvo. Faber i suradnici (2012) istražuju povezanost snage sindikata i riskantnih investicijskih odluka te dolaze do zaključka da poduzeća s većim utjecajem sindikata imaju manje riskantnih investicija. Navedeno je obilježje konzervativnog računovodstva koje, prema Smithu (2007), dovodi do smanjivanja investicijskih rizika ali može dovesti do toga da se isplative investicije ocijene neisplativima.

Iako se često misli da konzervativno računovodstvo nije u interesu shareholdera, Watts (2003) ističe da konzervativno računovodstvo daje pravodobni signal o negativnim neto sadašnjim vrijednostima projekata i na taj način omogućuje zaštitu shareholdera jer im omogućuje da na vrijeme upotrijebe svoj utjecaj i iskoriste vlasnička prava. Druga je dobrobit konzervativizma za vlasnike to što je konzervativizam alat kojim se učinkovito djeluje na agencijski problem. Naime, računovodstveni konzervativizam uzrokuje manji iskazani poslovni rezultat te tako djeluje u interesu principala pri određivanju menadžerskih kompenzacija. Raith (2009) računovodstveni konzervativizam naziva institucionalnim rješenjem agencijskog problema. Navedeno implicira da je državama, kao vlasnicima poduzeća, u interesu postaviti konzervativniju regulativu kojom će ublažiti agencijski problem.

Pravodobni signal o lošem poslovanju važan je za državu jer na osnovi podataka koji dolaze kroz financijske izvještaje planira proračun i gospodarsku politiku. Osim toga, računovodstveni konzervativizam, kao zaštita dužničkih odnosa, moguće je rješenje za države koje su ocijenjene kao rizične za poslovanje. Uvođenjem konzervativnijih zahtjeva u nacionalne računovodstvene standarde postiže se zaštita ulagača, čime se potiče konkurentnost gospodarstva. Čičak, Sikirić i Tomljanović (2016) navode zaštitu dužničkih odnosa kao značajan motiv primjene računovodstvenog konzervativizma kojim se štite zajmodavci i posebice u vremenima nakon gospodarskih kriza, smanjenjem rizika, potiče pozitivna investicijska klima. Autori dalje navode da su novija istraživanja pokazala da se poduzeća koja imaju konzervativnije financijske izvještaje u razdobljima nakon kriza lakše financiraju te je njihova vrijednost stabilnija. Zbog toga, ako korisnici financijskih izvještaja mogu prepoznati konzervativne računovodstvene politike i na taj način akumulirane tihe pričuve, konzervativizam je adekvatan pristup u uvjetima tržišne neizvjesnosti.

Konzervativizam, ranijim signalom o lošem položaju izvještajnog poduzeća, služi i dobavljačima koji mogu na vrijeme uvidjeti nemogućnost naplate potraživanja ali i kupcima kojima loš gospodarski položaj dobavljača može izazvati zastoje i druge probleme u poslovanju. Pravodobno uočavanje problema poslovnog partnera sprječava nelikvidnost i zastoje u poslovanju, a što je u interesu ne samo poslovnih subjekata, nego i šire javnosti.

Menadžmentu konzervativno računovodstvo ne odgovara jer su iskazani rezultat i vrijednost imovine manji nego ako se primjenjuju agresivne računovodstvene politike. Ahmed i Duellman (2013), primjerice, istražuju utjecaj menadžerskog samopouzdanja na računovodstveni konzervativizam i dokazuju da će samopouzdaniji menadžeri koristiti agresivnije računovodstvo. Ipak, kao što nam agencijska teorija govori, moralni

hazard često usmjerava agenta da djeluje u vlastitu korist i menadžeri će bez obzira na razinu samopouzdanja izabrati one računovodstvene politike koje će njihove rezultate prikazati većim. Ta činjenica nameće ostalim dionicima kako onima koji financiraju poduzeće, tako i nefinancijskim dionicima poput vlade koja institucionalno utječe na regulativu u kojoj poduzeće posluje, inzistiranje na primjeni konzervativnog računovodstva.

4. KONCEPT RAČUNOVODSTVENOG MODELA ZA DUGOROČNU VRIJEDNOST PODUZEĆA

Koncept računovodstvenog modela za dugoročnu vrijednost poduzeća polazi od Jensenove (2000) prosvjetljene stakeholderske teorije koja kaže da je nemoguće zadovoljiti sve kratkoročne interese dionika ako se teži dugoročnoj maksimalnoj vrijednosti poduzeća. Kratkoročno, vlasnici žele što veće povrate na ulaganje, zaposlenici i sindikati žele veće plaće, menadžment teži većim bonusima i premijama, vlada višim prihodima od poreza na dobit, dobavljači i kupci žele poslovati s uspješnim partnerima. Agresivne se računovodstvene politike, precjenjivanjem prihoda i imovine te podcjenjivanjem rashoda i obveza, nameću kao alat kojim se zadovoljavaju kratkoročni interesi različitih dionika. Takve računovodstvene politike nisu u dugoročnom interesu poduzeća, a ni dionika koji nemaju špekulativne namjere.

Dugoročni pristup vrijednosti poduzeća podrazumijeva konzervativan pristup i svođenje rizika poslovanja na najmanju moguću mjeru. Takvom pristupu, nakon posljednje svjetske krize, teži i IASB. Konkretni primjeri konzervativnog pristupa u MSFI su novija standardna rješenja, poput MSFI 16, Najmovi⁷, kojim se do sada izvanbilančno evidentirane, značajne obveze,⁸ prikazuju kao obveze u bilanci poduzeća. Također, značajan primjer konzervativnog standardnog rješenja je i priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka prema MSFI 9, Financijski instrumenti,⁹ kojim se propisuje priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka prema nastanku događaja, za razliku od dosadašnje prakse zakašnjelog evidentiranja takvih gubitaka.

Osim tih standardnih rješenja, primjer konzervativnog pristupa je i definiranje zahtjeva za načelom opreznosti u Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI, 2015). Načelo opreznosti HSFI (2015) definiraju:

„Kod sastavljanja financijskih izvještaja valja postaviti načelo opreznosti. Opreznost podrazumijeva uključivanje stupnja razboritosti (opreznosti) u prosuđivanju u uvjetima neizvjesnosti na način da imovina i prihodi mogu biti blago podcijenjeni, a obveze i rashodi blago precijenjeni. S tim u svezi nedopustivo je anticipiranje dobiti, a dozvoljeno je anticipiranje gubitka. Kod mjerenja imovine koristi se pod računovodstveno načelo niže vrijednosti, a kod mjerenja obveza koriste se pod

⁷ Mrša, J., Čičak, J., Očekivani učinci primjene MSFI 16 – Najmovi, RRiF, br. 4/2016.

⁸ Vrijednost izvanbilančnog financiranja putem najmovi, prema analizama društava koja su specijalizirana za reorganizacije i likvidacije, 66 puta je veća od obveza prikazanih u bilanci (Mrša i Čičak, 2016).

⁹ Mrša, J., Čičak, J., Financijski instrumenti: Očekivani kreditni gubitci, RRiF, br. 5/2015.

računovodstveno načelo više vrijednosti. Međutim, načelo opreznosti ne dopušta stvaranje skrivenih rezervi, odnosno namjerno i neobjektivno podcjenjivanje imovine ili prihoda ili namjerno i neobjektivno precjenjivanje obveze ili rashoda.“

Ti primjeri ukazuju na tendenciju postavljanja konzervativnijih zahtjeva pri financijskom izvještavanju, ali neke konzervativne računovodstvene politike, koje su dopuštene u svjetskoj praksi, ostaju zabranjene, kako u MSFI, tako i u nacionalnim računovodstvima. Primjer takve računovodstvene politike je LIFO metoda vrednovanja zaliha, koja je dopuštena u SAD-u, a MSFI i HSFI ne nude mogućnost njezine primjene. Stoga je zadaća Vlade i ostalih dionika koji mogu utjecati na formiranje računovodstvenih standarda preispitati i uvrstiti alternativne konzervativne računovodstvene politike u zahtjeve standarda.

Ostali dionici, osobito kreditori i investitori, čine napore¹⁰ da se konzervativniji zahtjevi uvrste u standarde jer takvi zahtjevi smanjuju rizičnost njihova ulaganja. Dionici, ali i šira javnost, trebali bi moći prepoznati i valorizirati konzervativne financijske izvještaje kao konkretno provođenje društveno odgovornog poslovanja. Radi toga valja postaviti zahtjeve za računovodstvenom pismenošću na institucionalnoj razini. Ti zahtjevi često su neriješeni i unutar struke pa je Zakon o računovodstvu (ZOR, 2015) kao novinu u Republici Hrvatskoj donio zahtjev za licenciranjem računovođa, a što će stupiti na snagu tek 1. siječnja 2018. Računovodstvo je poslovni jezik, a zadaća je svakog dionika da ovlada njime i potom bude sposoban artikulirati i tražiti evidentiranje informacija na adekvatan način.

5. ZAKLJUČAK

U radu su prikazani interesi dionika i predložen koncept računovodstva radi dugoročne vrijednosti poduzeća. Taj koncept proizlazi iz konzervativnog pristupa računovodstvu. Konzervativno računovodstvo rezultira nižim rizikom poslovanja te je pogodno za zaštitu interesa kako financijskih, tako i nefinancijskih dionika. Konzervativnim pristupom financijskog izvještavanja za potrebe ulagača i kreditora smanjuje se rizičnost ulaganja, država se pravodobno informira o negativnim gospodarskim kretanjima, a kupci i dobavljači dobivaju pravodobni signal o lošem stanju poslovnih partnera. Konzervativnim se pristupom smanjuje i problem agencijskog odnosa. Konzervativno računovodstvo djeluje protivno interesima menadžmenta jer je iskazani poslovni rezultat i vrijednost imovine manja nego ako se iskazuje na agresivan način, a rezultira manjim menadžerskim naknadama. Radi dugoročne vrijednosti poduzeća, nemoguće je zadovoljiti interese svih dionika, no takav koncept usklađen je s interesima gotovo svih dionika koji moraju utjecati na adekvatnom računovodstvenom izvještavanju.

Kvaliteta računovodstvenih informacija od presudne je važnosti za donošenje odluka. Odluke donesene na osnovi računovodstvenih informacija odražavaju se na društva u cjelini. Stoga je važno koncipirati računovodstveni sustav koji će odražavati

¹⁰ http://www.ifrs.org/Investor-resources/Investor-perspectives-2/Documents/Prudence_Investor-Perspective_Conceptual-FW.PDF

interese svih dionika društva. Koncipiranje takvog sustava zadaća je dionika koji imaju institucionalni utjecaj. Njihov bi utjecaj trebao omogućiti primjenu alternativnih konzervativnih računovodstvenih politika unutar zakonske regulative. Dionici koji nemaju institucionalni utjecaj moraju utjecati na poslovne politike poduzeća u vlastitom dugoročnom interesu. Preduvjet njihova djelovanja u tom smjeru je računovodstvena pismenost i mogućnost artikulacije računovodstvenih politika koje odgovaraju njihovim dugoročnim interesima.

LITERATURA:

1. Ahmed A. S. and Duellman S. (2013), «Managerial Overconfidence and Accounting Conservatism», DOI: 10.1111/j.1475-679X.2012.00467.x Journal of Accounting Research Vol. 51 No. 1
2. Barker R. and Mcgeachin A. (2015), An Analysis of Concepts and Evidence on the Question of Whether IFRS Should be Conservative, ABACUS, Vol. 51, No. 2, DOI: 10.1111/abac.12049
3. Čičak, J., Sikirić, A., Tomljanović, M. (2016), Utjecaj računovodstvenog konzervatizma na financiranje investicija, *Ekonomski misao i praksa*, Dubrovnik, God. XXV., br. 1. (145-158), <http://hrcak.srce.hr/file/236042>
4. Farber, David B. and Hsieh, Hsin-Yi (Shirley) and Jung, Boochun and Yi, Han, (2012), The Impact of Non-Financial Stakeholders on Accounting Conservatism: The Case of Labor Unions. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2001940> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2001940>
5. Freeman R. E. (1984), *Strategic Management: A Stakeholder Approach*
6. Hope, Ole-Kristian and Thomas, Wayne B. and Vyas, Dushyantkumar, (2016), Stakeholder Demand for Accounting Quality and Economic Usefulness of Accounting in U.S. Private Firms. Rotman School of Management Working Paper No. 2457956. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2457956> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2457956>
7. Jensen M. (2000), Value Maximization and Stakeholder Theory, <http://hbswk.hbs.edu/item/value-maximization-and-stakeholder-theory>
8. Kolaković, M., Kovačević, B., Sisek, B., (2002), Utjecaj teorija poduzeća na suvremene pristupe organizaciji poduzeća, *Ekonomski pregled*, 53 (9-10) 934-956
9. Sisek, B., Strahonja, M. (2012), Stakeholderski pristup poduzeću, *Poslovna izvrsnost*, Zagreb, God. VI, br. 1.
10. Mrša, J., Čičak, J. (2016), Očekivani učinci primjene MSFI 16 – Najmovi, *Računovodstvo Revizija i Financije*, br. 4/2016
11. Mrša, J., Čičak, J. (2015), Financijski instrumenti: Očekivani kreditni gubitci, *Računovodstvo Revizija i Financije*, br. 5/2015.

12. Solomons D. (1986), *Making Accounting Policy: The Quest for Credibility in Financial Reporting*, Oxford University Press
13. Raith, M. (2009), *An Agency Theory of Conservative Accrual Accounting*. Simon School Working Paper No. FR 09-11. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1326089> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1326089>
14. Richard J., Ding Y., and Stolowy H. (2007), *Towards an Understanding of the Phases of Goodwill Accounting in Four Western Capitalist Countries: From Stakeholder Model to Shareholder Model*. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1000735> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1000735>
15. Smith M. J. (2007), *Accounting Conservatism and Real Options*, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*
16. Vitezić, N. (2008), *Društvena odgovornost – čimbenik dugoročne održivosti poduzeća*, *Zbornik radova: Socijalno odgovorno gospodarenje – ekonomski i etički aspekti*, Pravni fakultet Rijeka
17. Vitezić, N. (2011), *Correlation between social responsibility and efficient performance in Croatian enterprises*, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Rijeka*, 2011., vol. 29., sv. 2., pp. 423-442, <https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.hr/files/cr-collections/2/29-2-vitezic.pdf>
18. Van Greuning H., Scott D., Terblanche S. (2011), „*International Financial Reporting Standards A Practical Guide Sixth Edition*“, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/2288/608070PUB0Fina10Box358332B01PUBLIC1.pdf?sequence=1>
19. Watts, Ross L. (2003), *Conservatism in Accounting - Part I: Explanations and Implications*. Simon School of Business Working Paper No. FR 03-16. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=414522> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.414522>
20. IFRS Foundation 2016, *The Framework for Financial Reporting, 2016 Red Book*
21. *Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (2015)*, *Nar. nov.*, br. 86/15
22. *Odluka o proglašenju Zakona o računovodstvu (2015)*, *Nar. nov.*, br. 78/15
23. http://www.ifrs.org/Investor-resources/Investor-perspectives-2/Documents/Prudence_Investor-Perspective_Conceptual-FW.PDF
24. <https://www.globalreporting.org>
25. <http://corporatereportingdialogue.com>
26. <http://kfknowledgebank.kaplan.co.uk/KFKB/Wiki%20Pages/The%20Users%20of%20Financial%20Statements.aspx>

ACCOUNTING CONCEPT OF LONG-TERM CONSERVATION VALUES OF ENTERPRISES

*Josip Čičak*¹¹

Summary

Accounting provides the possibility of recording transactions in various ways. By using a variety of alternative accounting policies accountant achieves different effects on the stated business results and the value of the company as a whole. In theory, the application of different accounting policies in the short term has an effect on the reported financial performance and the company's value, while the long term effect of applying different standard accounting policies in the system of fixed prices is neutral. However, the theory does not account for stochasticity business environment and possible changes in legislation. Theoretical models are ceteris paribus models by which are most often impossible to accurately predict economic trends and position the company in the long run. So influential groups, which determine the business policy of enterprises, by combining the available alternative accounting policies affect the short-term result of the company and the value of the company as a whole.

This paper describes the possible concepts of financial reporting that are as far as possible coordinated with individual goals of stakeholders, which will be in compliance with the maximum long-term viability of the company. Described concepts will largely take into account long-term interests of influential groups. Analysis of the long-term interests of all stakeholders' gives them acceptable accounting concepts, which basis are described in this paper.

Key words: *shareholders, financial reporting, long-term value of the company, accounting conservatism.*

JEL classification: *M41*

¹¹ Josip Čičak, MEcon, Assistant, Faculty of Economics, University of Rijeka, Croatia, E-mail:josip.cicak@efri.hr